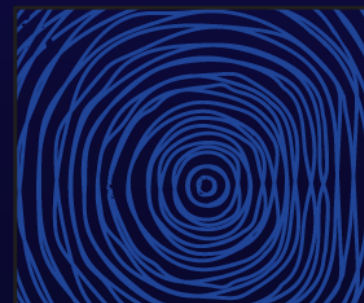
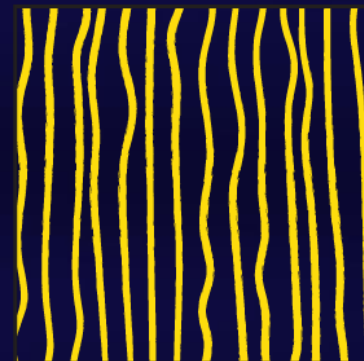
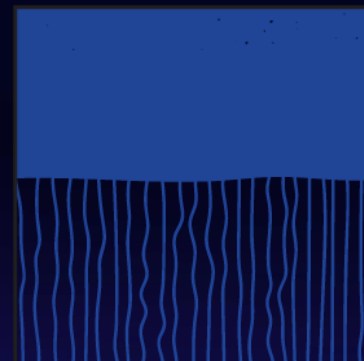
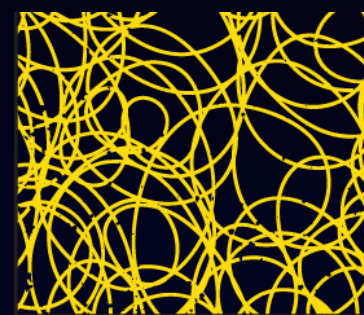

ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У СФЕРІ МЕДИЦИНИ

Ольга Уразовська

заступник начальника управління –
начальник відділу
УКРНОІВІ, к.ю.н.

Захист прав інтелектуальної власності у сфері медицини

Питання, які розглянемо:

- *Співвідношення охорони та захисту прав інтелектуальної власності у сфері медицини*
- *Порушення прав володільця патенту/свідоцтва*
- *Форми захисту прав інтелектуальної власності у сфері медицини*
- *Відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності у сфері медицини*
- *Судова практика з питань охорони і захисту прав інтелектуальної власності у сфері медицини*
- *Висновки-поради щодо захисту прав інтелектуальної власності у сфері медицини*

**ІВ – інтелектуальна власність; ОПІВ – об'єкт права інтелектуальної власності
УКРНОІВІ – Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій*

Співвідношення охорони та захисту прав інтелектуальної власності

Охорона прав ІВ

Сукупність заходів, спрямованих на запобігання порушення прав ІВ

Охорона (набуття прав на ОПІВ засвідчується видачею охоронного документа: патента, свідоцтва) належить до повноважень УКРНОІВІ

➤ **Прискорена процедура для пріоритетних напрямів інноваційної діяльності (за клопотанням від заявника)**

✓ п.6 ч.1 ст.4 ЗУ «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» до Стратегічних пріоритетних напрямів належить, зокрема: впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики;

✓ СТРАТЕГІЯ цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року (схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 31 грудня 2024 р. № 1351-р): Стратегічна ціль 10. Стимулювання досліджень та розробки шляхом підтримки процесів перетворення інноваційних ідей у вимірювану користь для пацієнтів і медичних працівників.

Захист прав ІВ

Сукупність заходів, спрямованих на відновлення прав власників, у разі їх порушення

➤ **здійснюється через судові або адміністративні органи**

➤ **самозахист, медіація**

До порушення прав діють заходи охорони, а після порушення – заходи захисту!

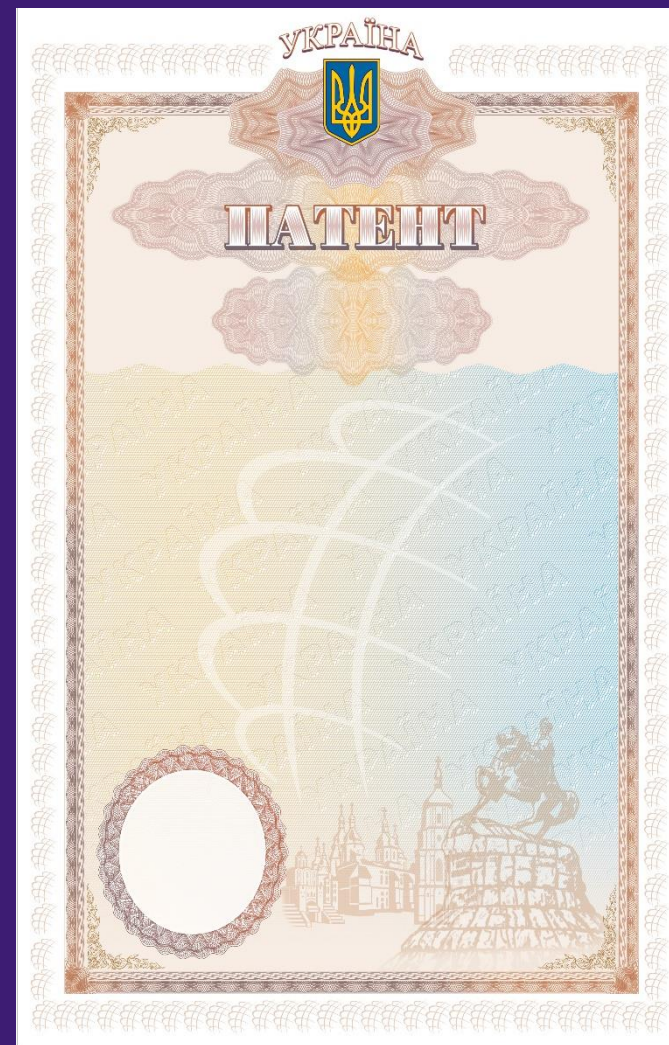
Порушення прав володільця патенту/свідоцтва

Зразок Свідоцтва на авторське право

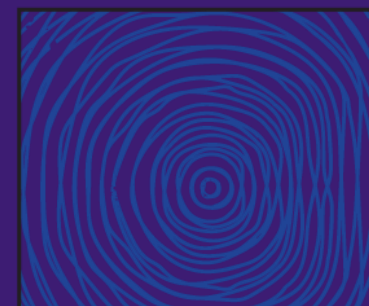
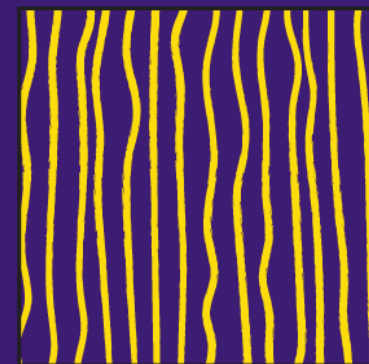
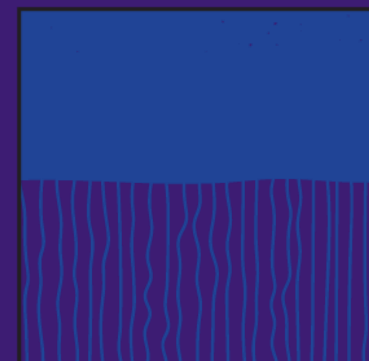
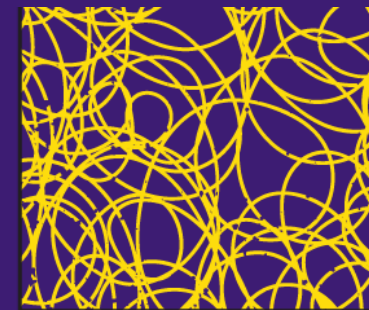

Зразок Патенту на винахід

Зразок Патенту на корисну модель

*Свідоцтво – торговельна марка, промисловий зразок тощо

Підстави для захисту прав ІВ:

порушення, невизнання або оспорювання таких прав, а також створення загрози порушення таких прав

Будь-яке посягання на права (порушення, невизнання або оспорювання таких прав, а також створення загрози порушення таких прав), вважається порушенням прав володільця патенту/свідоцтва, що тягне за собою відповідальність згідно з чинним законодавством України.

На вимогу володільця патенту/свідоцтва таке порушення повинно бути припинено, а порушник зобов'язаний відшкодувати володільцю патенту/свідоцтва завдану майнову шкоду шляхом відшкодування збитків чи виплати компенсації та/або завдану немайнову (моральну) шкоду.

Розмір відшкодування збитків та компенсації, визначається судом.

Вимагати поновлення порушених прав володільця патенту може за його згодою також особа, яка придбала ліцензію.

Юрисдикційні форми захисту прав інтелектуальної власності

Спосіб захисту	Основні аспекти	Переваги	Недоліки
<p>Судовий захист</p>	<p>Судовий захист є конституційним правом (відповідно до ст. 55 Конституції України, ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод). Здійснюється через звернення до суду (господарські суди, суди загальної юрисдикції, адміністративні суди)</p>	<p>Можливість офіційного визнання порушень і отримання компенсації; юридична сила рішення суду</p>	<p>Висока вартість судового процесу; тривалість розгляду справи</p>
<p>Адміністративний захист</p>	<p>Захист прав ІВ через органи виконавчої влади: Антимонопольний комітет (спори, пов'язані з недобросовісною конкуренцією та порушенням прав ІВ на ринку); митні органи (захист від імпорту або експорту контрафактних товарів через реєстрацію об'єктів права інтелектуальної власності в митному реєстрі); Апеляційна палата НОІВ (визнати торговельну марку добре відомою в Україні, оскаржити рішення НОІВ, визнати свідоцтва та патенти недійсними)</p>	<p>Можливість оперативного реагування; можливість накладання штрафів на порушників; ефективний засіб запобігання ввезенню або вивезенню контрафактної продукції</p>	<p>Обмежений вплив; необхідність додаткових процедур для остаточного вирішення спору</p>

Неюрисдикційні форми захисту прав інтелектуальної власності

Спосіб захисту	Основні аспекти	Переваги	Недоліки
Самозахист	Застосування засобів протидії, які не заборонені законом та не суперечать моральним засадам суспільства. Способи самозахисту можуть обиратися самою особою чи встановлюватися договором або актами цивільного законодавства <i>(ст. 19 ЦКУ)</i>	Низька вартість; можливість негайного реагування на порушення	Обмежені можливості захисту; необхідність постійного моніторингу на наявність порушення права ІВ
Медіація та переговори	Врегулювання спорів шляхом переговорів між сторонами за допомогою медіатора або без нього <i>(ЗУ «Про медіацію»)</i> На базі УКРНОІВІ створено «Центр медіації та посередництва»	Швидке та відносно дешево вирішення спорів; збереження ділових відносин; можливість економії часу і ресурсів, зокрема на юридичні послуги представництва у суді, необхідні експертизи, судові витрати	Не завжди приводить до позитивного результату; потребує згоди обох сторін на переговори
Арбітраж	Альтернативний спосіб вирішення спорів у сфері ІВ, що передбачає передачу справи до міжнародного комерційного арбітражного суду (третейського суду) <i>(ЗУ «Про міжнародний комерційний арбітраж»)</i>	Більш гнучкий і швидкий процес порівняно з традиційним судовим розглядом; конфіденційність	Вартість арбітражу може бути високою; рішення арбітражу не завжди легко виконуються

Відповідальність

КРИМІНАЛЬНА

До незаконних дій, за які настає кримінальна відповідальність, належать:

- в сфері авторського права і суміжних прав: незаконне відтворення, розповсюдження творів науки, комп'ютерних програм і баз даних тощо (ст. 176 ККУ);
- в сфері прав на результати науково-технічної творчості: незаконне використання винаходу, корисної моделі, промислового зразка, або привласнення авторства на них (ст. 177 ККУ);
- в сфері прав на комерційні позначення: незаконне використання торговельної марки, фірмового найменування (ст. 229 ККУ);
- в сфері прав на комерційну таємницю: умисні дії, спрямовані на використання відомостей, що становлять комерційну таємницю тощо (ст. 231 ККУ).

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА

Суди розглядають, зокрема, спори про:

- авторство на ОПІВ;
- встановлення факту використання ОПІВ;
- встановлення власника/володільця охоронного документу;
- порушення прав власника/володільця охоронного документу;
- укладання та виконання ліцензійних договорів;
- компенсацію тощо.

Суд може постановити рішення, зокрема, про:

- застосування негайних заходів щодо запобігання порушенню права ІВ та збереження відповідних доказів;
- зупинення пропуску через митний кордон України товарів, імпорту чи експорту яких здійснюється з порушенням права ІВ;
- вилучення з цивільного обороту матеріалів, знарядь, товарів, виготовлених або введених у цивільний оборот з порушенням права ІВ тощо.

АДМІНІСТРАТИВНА

До правопорушень, за які передбачена адміністративна відповідальність, відносяться:

- стаття 51-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення (незаконне використання ОПІВ або інше умисне порушення прав на ОПІВ, що охороняються законом);
- стаття 164-17 Кодексу України про адміністративні правопорушення (порушення умов і правил, що визначають порядок припинення порушень авторського права і (або) суміжних прав з використанням мережі Інтернет);
- стаття 164-18 Кодексу України про адміністративні правопорушення (наведення завідомо недостовірної інформації у заявах про припинення авторського права і (або) суміжних прав, вчинених з використанням мережі Інтернет).

Захист прав ІВ, який забезпечується УКРНОІВІ

Апеляційна палата

<https://nipo.gov.ua/apeliatsijna-palata-noiv/>

Колегіальний орган УКРНОІВІ для розгляду заперечень щодо:

- набуття прав на ОПІВ,
- заяв про визнання прав ОПІВ недійсними повністю або частково,
- заяв про визнання торговельної марки добре відомою в Україні.

До Апеляційної палати можна подати:

заперечення, апеляційну заяву та заяву про визнання торговельної марки добре відомою в Україні.

За подачу сплачується відповідний збір.

Центр медіації та посередництва

<https://ip-mediation.nipo.gov.ua/>

Процедура медіації не підміняє судову процедуру вирішення спору, натомість є альтернативним інструментом.

Центр медіації, зокрема:

- надає консультаційну та методичну підтримку;
- забезпечує проведення процесів медіації на базі ІР офісу;
- розробляє пропозиції щодо удосконалення законодавства в ІР сфері.

Центр спостереження з питань порушень прав інтелектуальної власності

<https://nipo.gov.ua/ukr-tsentr-sposterezhennia-porushen-ip-prav/>

Спеціалізований майданчик, метою діяльності якого є боротьба та попередження поширення контрафактної та піратської продукції.

Він об'єднує широке коло заінтересованих осіб – експерти, державні, правоохоронні і митні органи, бізнес та громадські організації.

Судова практика з питань охорони і захисту прав інтелектуальної власності у сфері медицини

- Рішення Господарського суду м. Києва від 05.06.2018 (Справа № 910/5866/17: за позовом Баєр Інтеллекчуел Проперті ГмбХ (Bayer Intellectual Property GmbH) до Державного підприємства «Державний експертний центр Міністерства охорони здоров'я України», Сімед Лабс Лімітед (Symed Labs Limited), Міністерства охорони здоров'я України *про захист порушеного права інтелектуальної власності на винахід (стосовно заборони Сімед Лабс Лімітед (Symed Labs Limited) незаконно використовувати винахід за патентом України № 73339, права на який належать Баєр Інтеллекчуел Проперті Гмбх (Bayer Intellectual Property GmbH в лікарському засобі (АФІ) під назвою «Ривароксабан».* Позов задоволено.
- Рішення Господарського суду м. Києва від 06.12.2017 (Справа № 910/17792/17: за позовом ПАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» до Міністерства економічного розвитку і торгівлі України; третя особа, яка не заявляє самостійних вимог на предмет спору на стороні відповідача - публічне акціонерне товариство «Фармак», про визнання недійсним рішення і наказу *щодо визнання знака добре відомим в Україні* та зобов'язання вчинити дії (про визнання недійсним рішення апеляційної палати міністерства від 20.06.2017 про визнання добре відомим в Україні знаку «КОРВАЛОЛ CORVALOLUM»). У задоволенні позову було відмовлено повністю. А вже Постановою Київського апеляційного господарського суду від 26 червня 2018 року прийняте нове рішення, яким позов ПАТ «ФФ «Дарниця» задоволене повністю.

Судова практика з питань охорони і захисту прав інтелектуальної власності у сфері медицини

- Рішення Господарського суду м. Києва від 11.03.2019 (Справа № 910/4796/18 за позовом ПАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» до Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, до Товариства з обмеженою відповідальністю «Фармацевтична група «Здоров'я» *про визнання недійсним свідоцтва на знак для товарів і послуг та зобов'язання вчинити дії (стосовно того, що знак для товарів і послуг «Цитрамон-Здоров'я» за свідоцтвом України №234000 є схожим настільки, що його можна сплутати із зареєстрованим знаком для товарів і послуг «Цитрамон» за свідоцтвом України №161029).* Позов задоволено повністю.
- Рішення Господарського суду м. Києва від 20.02.2020 (Справа № 910/27941/15 за позовом Berlin-Chemie AG (Берлін - Хемі АГ) до Державної служби інтелектуальної власності України, Organosyn Life Sciences Private Limited (Органосін Лайф Саєнсіз Прайвіт Лімітед), МОЗ України, Evertogen Life Sciences Limited (Евертоген Лайф Саєнсіз Лімітед), ТОВ «Органосін Лтд», Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, *про припинення порушення прав інтелектуальної власності та зобов'язання вчинити дії (означення «НІМЕСИН», на яке видане свідоцтво України №149130 і «НІМЕСИН ПЛЮС», на яке видане свідоцтво України №35639, є такими, що можуть ввести в оману щодо особи Berlin-Chemie AG (Берлін - Хемі АГ), яка є виробником товарів 05 класу МКТП, маркованих знаками для товарів і послуг «НІМЕСИЛ» та «NIMESIL» за свідоцтвами України №31489 і №22435).* Позов задоволено повністю.

Європейський суд з прав людини

ЄСПЛ в своїх рішеннях підкреслює важливість рішень національних судів у початковому встановленні та захисті прав інтелектуальної власності, які потім формують основу для будь-яких подальших претензій відповідно до міжнародного права прав людини.

Приклади справ:

➤ **«Fredrik Neij and Peter Sunde Kolmisoppi v. Sweden»** (заявники були засновниками веб-сайту The Pirate Bay - провідного ресурсу для обміну файлами через торренти, порушення авторських прав шляхом надання можливості користувачам даного сайту обмінюватися контентом, порушуючи при цьому авторські права на нього. Заявників було притягнуто до кримінальної відповідальності через позбавлення волі, ЄСПЛ визнав обмеження цієї свободи виправданими та пропорційними для захисту прав ІВ). *Neij and Sunde Kolmisoppi v. Sweden - 40397/12. Decision 19.2.2013 [Section V]. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-117513%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-117513%22]}).*

➤ **Справа «Діма проти Румунії» (Affaire Dima c. Roumanie)**. Стосується захисту прав інтелектуальної власності. Заявник стверджував, що його права інтелектуальної власності не були належним чином захищені органами влади Румунії. Аналіз суду включав оцінку того, чи надали національні суди достатні правові гарантії та визнання виключних прав заявника на відповідну інтелектуальну власність. Негативне судове рішення. *Affaire Dima c. Roumanie. no 58472/00. HUDOC - European Court of Human Rights. 26/03/2006. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-78042%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-78042%22]}).*

➤ **Справа «Safarov v. Azerbaijan» (2022)** стосується скарги заявника на неспроможність держави захистити його інтереси ІВ у зв'язку з порушенням його авторських прав – несанкціоноване відтворенням його книги та її публікацією в Інтернеті. У своєму рішенні Суд підтвердив, що тут мало місце порушення статті 1 Протоколу №1 до Конвенції з прав людини. *Safarov v. Azerbaijan - 885/12. Decision 01/12/2022. HUDOC - European Court of Human Rights. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-218927%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-218927%22]}).*

Висновки-поради щодо захисту прав ІВ у сфері медицини

1. *Належна охорона прав інтелектуальної власності (через отримання патенту/свідоцтва).*
2. *Захист комерційної таємниці: укладення угод про нерозголошення (NDA) з партнерами та співробітниками; обмеження доступу до конфіденційної інформації про нові медичні технології та дослідження.*
3. *Використання ліцензійних договорів для легального використання технологій іншими компаніями; захист інтелектуальної власності через контроль над ліцензіатами.*
4. *Юридичний супровід: регулярний моніторинг можливих порушень прав ІВ; оперативне реагування на випадки незаконного використання розробок через судові механізми та досудове врегулювання спорів; залучення патентних повірених та юристів з ІВ для належного оформлення документів та обрання правильної позиції захисту.*

Дякую за увагу!